

บทคัดย่อ

หลักการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยเป็นหลักการที่ได้รับการพิจารณาจากการดำเนินคดีระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ซึ่งในระบบดังกล่าว ได้มีการยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหา จากเดิมเป็นกรรมในคดี ให้กลายเป็นประธานในคดี เพื่อให้ผู้ที่ถูกกล่าวหา มีสิทธิในการต่อสู้คดีและแก้ช้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้หลักการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินการพิจารณา เป็นไปด้วยความเป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย และจะมีผลให้การพิจารณาและพิพากษาของศาลเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม

หลักการพิจารณาต่อหน้าจำเลย เป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในระดับสากล โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 กติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 และอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแห่งสภายุโรป ค.ศ.1950 ได้ยอมรับหลักการดังกล่าว นอกจากนั้นกฎหมายของหลายประเทศ เช่นอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมนีและประเทศไทยก็ยอมรับหลักการพิจารณาต่อหน้าจำเลยเช่นกัน

อย่างไรก็ดีแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้การพิจารณาคดีอาญาต่อหน้าจำเลย แต่ก็อาจมีบางกรณี ที่กฎหมายกำหนดเป็นข้อยกเว้น เพื่อให้สามารถพิจารณาลับหลังจำเลยหรือไม่มีตัวจำเลย อยู่ร่วมในขณะพิจารณาคดีได้ แต่ทั้งนี้ข้อยกเว้นดังกล่าวจะต้องมีกฎหมายกำหนดไว้ อย่างชัดเจน เนื่องจากอาจมีผลกระทบต่อสิทธิที่เลยพึงจะมีในกระบวนการพิจารณา การพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในที่นี้ หมายถึงการพิจารณาคดี โดยไม่มีตัวจำเลยเข้าร่วมกระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งหลักการดังกล่าวได้รับการพัฒนามาจากการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน (Inquisitorial System) เพราะในบางกรณีผู้เสียหายและจำเลย อาจไม่มีสิทธิเผชิญหน้ากัน

การพิจารณาคดีลับหลังจำเลยอันเป็นข้อยกเว้นนั้น ในกฎหมายของแต่ละประเทศจะกำหนดเงื่อนไขไว้แตกต่างกัน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยกับการลงโทษจำเลยเพื่อประโยชน์สาธารณะ ในเชิงอาชญาวิทยานั้นว่า จะมีสัดส่วนที่สามารถไปด้วยกันได้โดยไม่กระทบสิทธิของจำเลยหรือกระทบสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีให้น้อยที่สุดได้อย่างไร

ในกฎหมายไทยนั้นได้กำหนดข้อยกเว้น ที่ทำให้ศาลสามารถพิจารณาลับหลังจำเลย ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการพิจารณาคดีและเป็นการ

อูดช่องว่างของกฎหมาย ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของจำเลย หรือเหตุอันมิอาจคาดหมาย เพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินต่อไปได้

นอกจากนี้ในกฎหมายไทย ยังมีกรณีที่ตัวของจำเลยสามารถที่จะมีสิทธิเลือกที่จะไม่อยู่ร่วมในขณะที่พิจารณาคดีได้ โดยต้องให้ศาลมีดุลพินิจ ในเรื่องดังกล่าวว่าสมควรที่จะพิจารณาคดีลับหลังจำเลยหรือไม่ โดยศาลควรชั่งน้ำหนักซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิของผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับคดี ซึ่งได้แก่ สิทธิของโจทก์หรือผู้เสียหาย สิทธิของจำเลย สิทธิของสาธารณชน โดยหากศาลเห็นว่าการพิจารณาลับหลังจำเลยจะมีประโยชน์มากกว่าหรือเกิดผลกระทบต่อสิทธิของผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องเพียงเล็กน้อย กรณีเช่นนี้ศาลก็สามารถอนุญาตให้พิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้

เมื่อศาลอนุญาตให้มีการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยแล้ว ผลที่ตามมาคือ ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่สืบพยานไประหว่างที่จำเลยไม่อยู่นั้น จะรับฟังได้เล็กน้อยเพียงใด กรณีดังกล่าวกฎหมายได้บัญญัติไว้ในหลายกรณีคือ ไม่สามารถรับฟังพยานดังกล่าวเป็นผลร้ายแก่จำเลยที่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีได้เลย หรืออาจรับฟังลงโทษจำเลยได้ หรือรับฟังพยานหลักฐานในฐานะของพยานประกอบการพิจารณาอื่นๆ ได้ แล้วแต่ข้อเท็จจริงแต่ละกรณีไป ซึ่งต้องเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายด้วยเช่นกัน